

بررسی راهکارهای توسعه گردشگری در استان سمنان

سید خلیل سید علیپور

مدیر پژوهش و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی

گردشگری که امروزه یکی از پویاترین فعالیت‌ها محسوب می‌شود، به مقتضای ماهیت خود تغییرات شگرفی در فضای زندگی و چشم‌اندازهای جغرافیایی به وجود می‌آورد. گردشگری در هر مرحله و هر گام نیازمند برنامه‌ریزی و هماهنگی است و برای توسعه و مدیریت، برنامه‌ریزی در کلیه سطوح، از اهمیت خاصی برخوردار است. از جمله مهم‌ترین الگوی غیر کمی گردشگری، منافع و مشکلاتی است که این پدیده برای جامعه محلی و الگوی فرهنگی آن به همراه می‌آورد. گردشگری بومی می‌تواند موجب گسترش یکپارچگی و همگرایی اجتماعی و فرهنگی در سطح استان یا کشور و تقویت وحدت ملی شود و مبادلات فرهنگی حاصل از گردشگری می‌تواند موجب وسیع‌تر شدن افق اندیشه میزبانان و گردشگران، کاهش پیش‌داوری‌ها و نزدیک‌تر شدن انسان‌ها به یکدیگر شود.

استان سمنان به لحاظ تاریخ طبیعی و تاریخ تمدن از قدمتی کهن برخوردار است و یکی از اولین نقاط مسکونی در فلات پهناور ایران محسوب می‌شود. استان سمنان از نظر طبیعی، دارای فضای بسیار متنوع و زیبایی است که در آن بیشتر عناصر طبیعی مؤثر در توسعه گردشگری،

مشمول بر تنوع اقلیمی، پستی و بلندی، ریزش‌های جوئی، تنوع گونه‌های گیاهی و حیوانی، چشمه‌های آب گرم و فضاهاى کويرى مشاهده مى‌شود. همچنين اين استان به لحاظ موقعیت استقرار در مسیر جاده ابریشم از مزیت‌های مکانی و ارتباطی ویژه‌ای بهره‌مند است. استان سمنان با قرار گرفتن و همجواری در کنار تهران، پایتخت کشور، و استان‌های خراسان، اصفهان، گلستان و مازندران می‌تواند با توانمندی‌های خود در خصوص جاذبه‌های گردشگری به توسعه اقتصادی منطقه کمک نماید.

جاذبه‌های گردشگری استان سمنان

توسعه گردشگری در استان سمنان به جهت گسترش زیربناها و تجهیزات فضاها و تعادل بخشی نواحی و همچنین به لحاظ ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، نقش مؤثری در توسعه داشته و نه تنها از این لحاظ پشتوانه‌ای برای توسعه اقتصادی است بلکه از دیدگاه اجتماعی، زمینه‌ساز پویایی فرهنگی و تحکیم وحدت ملی می‌باشد. از جمله جاذبه‌های گردشگری استان عبارتند از: تنوع شرایط اقلیمی و آب و هوایی، ویژگی‌های توپوگرافیک، پوشش گیاهی و حیات وحش، قرار گرفتن در ناحیه کوهستانی در شمال استان، و قرار گرفتن در کمربند بیابانی و کويری در جنوب. نواحی شمالی و کوهستانی دارای پوشش گیاهی نسبتاً غنی است که در حاشیه مسیر رودخانه‌ها و فضای سبز و زیبایی قرار دارد. کوه‌ها و قلّه‌ها، غارها (غار دربند در ۳ کیلومتری شمال مهدی‌شهر)، رودخانه گل رودبار، رودخانه جله‌رود، رودخانه چشمه‌علی، چشمه‌ها و جنگل‌ها، پارک‌ها و فضای سبز شهری، باغ و عمارت چشمه علی دامغان، مناطق ییلاقی شه‌میرزاد، شکارگاه‌ها، مناطق حفاظت شده پرور، تأسیسات و اماکن ورزشی، یادمان‌های باستانی، تیرحصار دامغان، تپه سنگ چخماق شاهرود و آثار و ابنیه‌های تاریخی استان شامل امامزاده یحیی (ع)، امامزاده اشرف و امامزاده علی بن جعفر (ع)، مسجد جامع، مسجد امام (ره)، مسجد تاریخانه دامغان، دروازه ارگ سمنان، کاروانسراها، برج چهل دختران، موزه‌ها و بازار، مجموعه بایزید بسطامی، آرامگاه شیخ علاءالدوله سمنانی، آرامگاه ابن‌یمین و صنایع دستی مختلف در سراسر استان می‌تواند نقش مهمی در جاذبه‌های گردشگری استان داشته باشد.

امروزه نیز نقش ارتباطی استان سمنان به‌ویژه نواحی شرقی، غربی، جنوبی و شمالی حائز اهمیت است و این محور با تفاوت‌های اندکی با راه‌های قدیمی و کاروانسراها مطابقت دارد. در حال حاضر برای تسهیل فعالیت‌های بازرگانی و تجاری شدن کشورهای ایران، ترکیه، چین، قزاقستان، تاجیکستان، روسیه، ترکمنستان و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس، توسعه راه‌آهن از مسیر ابریشم مورد توجه قرار گرفته است که بخشی از آن در محدوده استان سمنان قرار می‌گیرد. بی‌شک این موقعیت از لحاظ توریست از دو دیدگاه دارای اهمیت است:

۱- افزایش شمار مسافران عبوری از استان سمنان که تنها با اقدامات مقدماتی می‌توان بخشی از این مسافران را جذب کرد.

۲- اصولاً تسهیلات و تأسیسات زیربنایی یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای توسعه بخش توریسم است و احیای راه ابریشم به ایجاد زمینه‌های لازم کمک خواهد کرد.

نقش گردشگری در توسعه اقتصادی استان سمنان

یکی از بخش‌های مهم اقتصادی در کشورها، جهانگردی است که سهم به‌سزایی در رشد و توسعه آنها دارد. با افزایش حجم افزوده سرمایه‌گذاری در این قسمت و فعالیت‌های همه‌جانبه‌ای که برای توسعه گردشگری به‌کار می‌رود، سبب شده تا به‌طور همه‌جانبه مورد پذیرش روز افزون مردم قرار گیرد. چرا که این رشته از فعالیت‌ها در بخش گردشگری از یک سو باعث سرمایه‌گذاری بخش خصوصی می‌شود و از سوی دیگر بیشتر کشورها هم مقدار زیادی از منابع انسانی و مالی خود را صرف صنعت گردشگری می‌کنند. به این ترتیب گردشگری نقش زیادی در رشد اقتصادی کشور داشته و کشور را از وابستگی اقتصادی به یک منبع درآمد از اقتصاد کشور به دور می‌دارد.

استان سمنان در حد توانایی و سرمایه‌گذاری مناسب می‌تواند گردشگر جلب نماید و از این راه کمک زیادی به رشد اقتصادی کشور خود بنماید و درآمد خود را بالا ببرد، این درآمد را می‌توان از دو طریق مستقیم و غیرمستقیم تأمین نمود. یکی از طریق ارزهایی که جهانگردان هنگام اقامت می‌پردازند و نیز بازپرداخت‌هایی که برای عزیمت از کشور خود به ایران می‌آورند.

پرداخت‌های سیاحان برای هواپیما، تسهیلات فرودگاهی، جاده‌ها، بنادر، هتل‌ها، رستوران، غذا، خدمات مربوط به هتل‌ها مانند کارهای ساختمانی، فروش فرآورده‌های کشاورزی، شبکه راه‌ها و حمل و نقل، مخابرات، پست، بانک‌ها و مکان‌های دیدنی و استفاده از مناطق خوش آب و هوا در فصل تابستان بخش بسیار بزرگی از درآمد کشوری است که از پرداخت گردشگران و به دست آوردن ارزهای آنان سود می‌برد و باعث ایجاد فرصت‌های شغلی برای مردم آن کشور می‌شود که از نیروی انسانی نیمه متخصص بهره می‌گیرد. همچنین استفاده مسافری بین راهی از هتل‌ها، پارک‌ها، رستوران‌ها و ... که به عنوان اتراق از آنجاها استفاده می‌نماید، می‌تواند درآمد خوبی برای اقتصاد استان داشته باشد.

راهبردهای توسعه گردشگری استان سمنان

- سامان بخشیدن و تجهیز قطب گردشگری سمنان، شهمیرزاد و مهدی‌شهر؛
- سامان بخشی و تجهیز قطب گردشگری دامغان، چشمه‌علی؛
- سامان بخشی قطب گردشگری شاهرود و بسطام (در این مجموعه تنوع اکولوژیک و چشم‌اندازها و فضاهای اکوتوریستی در کنار میراث ارزشمند تاریخی فرهنگی بسطام وجود دارد)؛
- توسعه گردشگری و جذب مسافران اعم از داخلی و خارجی؛
- تأسیسات زیربنایی اقامتی و پذیرایی برای جذب مسافران داخلی و خارجی.

اهداف توسعه بلند مدت گردشگری استان سمنان

کسب درآمد ارزی و ریالی، ایجاد اشتغال و تنوع بخشی به فعالیت‌ها، افزایش تعداد گردشگران داخلی و خارجی، افزایش اقامت مسافران اعم از داخلی و خارجی، افزایش بهره‌وری کاری، تعادل بخشی فضاها و نواحی منزوی و حاشیه‌ای.

اهداف توسعه کوتاه مدت استان سمنان

- تأمین زمینه‌های گذران اوقات فراغت برای شهروندان استان سمنان؛
- رشد عمومی فرهنگی، جلوگیری از نابهنجاری‌های اجتماعی، آشنایی با مردمان سایر نواحی کشور، همبستگی و انسجام ملی، جذب مسافران داخلی و افزایش متوسط اقامت آنها در استان، جذب مسافران عبوری از استان.

راهبردهای کلان توسعه گردشگری استان سمنان

- تسهیل دسترسی به استان؛
- احداث رستوران‌های زنجیره‌ای ارزان قیمت؛
- احداث پارکینگ‌ها و اردوگاه‌ها برای استفاده عموم؛
- برقراری خطوط حمل و نقل عمومی مناسب و تورهای کوتاه مدت؛
- نظارت بر کیفیت بهداشتی و قیمت‌های مراکز ارائه خدمات گردشگری؛
- توجه به ابعاد زیست‌محیطی در برنامه‌ریزی‌های گردشگری استان.

تنگناها و مشکلات توسعه گردشگری استان سمنان

- مشخص نبودن هدف‌ها و سیاست‌های جهانگردی و ایرانگردی؛
- تبلیغات علیه ایران از طرف استکبار جهانی؛
- کمبود امکانات مالی برای توسعه و تجهیز تأسیسات مورد نیاز صنعت گردشگری استان؛
- افزایش نرخ بیمه، گمرک، مالیات و سایر عوارض؛
- عدم همکاری ارگان‌های مختلف جهت همیاری با مراکز گردشگری استان؛
- فقدان وسایل پیشرفته و تسهیلات لازم برای وارد کردن امکانات مورد نیاز گردشگران؛
- عدم همکاری سازمان‌های دولتی؛
- عدم ثبات قیمت‌ها و وجود تورم؛
- بدبین بودن مسئولین نسبت به جهانگردان خارجی؛

- تجهیز نشدن به سیستم‌های الکترونیکی و اینترنتی در گردشگری استان؛
- نبود مراکز آموزشی درخصوص جهانگردی و هتلداری در استان برای تربیت نیروی انسانی متخصص؛
- ضعف شبکه‌های ارتباطی و حمل و نقل و محدود بودن فرودگاه‌ها و پایانه‌های مناسب؛
- کمبود راهنمایان گردشگری؛
- نارسایی‌های اقامت و کمبود هتل‌های گردشگری و خانه‌های مناسب و کمبود استراحتگاه‌های بین‌راهی و مجهز نبودن تعداد موجود؛
- نبود دید کلان و برنامه‌ریزی اصولی در امر گردشگری؛
- بی‌اطلاعی و بی‌تجربگی کار در مشاغل هتلداری و آژانس‌ها و راهنمایان جهانگردی؛
- عدم هماهنگی سازمان‌هایی که در بهبود وضع گردشگری مؤثر هستند مانند استانداری، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، راه و ترابری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان‌های تبلیغاتی و گمرکی؛
- ضعف تحقیقات و آموزش؛
- عدم تبلیغات کافی در سطح بین‌المللی برای جذب گردشگر (از طریق رایزن‌های فرهنگی ایران در سایر کشورها) به‌ویژه تشویق و جذب گردشگران مسلمان کشورهای همسایه؛
- برنامه‌درازدت به‌عنوان بخشی از استراتژی جامع توسعه صادرات؛
- جلب سرمایه‌های خارجی و خصوصی در توسعه و تجهیز قطب و مناطق گردشگری استان؛
- عدم رشد شرکت‌های داخلی در عرضه خدمات گردشگری مانع از کسب درآمدهای ارزی استان.

اثرات گردشگری در استان سمنان

- ایجاد خدمات مختلف برای استفاده گردشگران؛
- توسعه و پیشرفت انواع تأسیسات گردشگری و صنایع وابسته به آن؛
- صدور کالا از طریق خرید فرآورده‌های گردشگری توسط سیاحان؛
- توسعه و پیشرفت آژانس‌های مسافرتی؛

- صنعت گردشگری از طریق تشویق فعالیت‌های عمرانی و زیربنایی و توسعه شبکه‌های حمل و نقل، ترابری و تولید و عرضه کالاها و فرآورده‌های مورد نیاز مسافران، به مجموعه اقتصاد منطقه رونق می‌بخشد.

- توسعه صنعت گردشگری و رفت‌وآمدهای گروه‌های اجتماعی و مسافران داخلی و خارجی و گشت‌وگذار آنان در نواحی مختلف استان، سطح فعالیت‌های تولیدی، خدماتی و امکانات اشتغال منطقه را به میزان قابل توجهی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم افزایش می‌دهد.

- مسافرت به منطقه و آشنایی مردم محلی و مسافران با فرهنگ و باورها و رفتارهای اجتماعی یکدیگر، تفاهم ملی و بین‌المللی را افزایش خواهد داد و ارتباط مستقیم مسافران داخلی و خارجی با مردم محلی و آشنایی بیشتر با سایر فرهنگ‌ها به توسعه افق فکری آنان کمک خواهد کرد.

- توسعه صنعت گردشگری و افزایش رفت‌وآمدها و مسافرت‌ها، مردم کشور را با زندگی و فرهنگ و تاریخ مشترک خودشان بیشتر آشنا می‌کند و ارتباط عاطفی و دوستی مردم نواحی مختلف کشور را با یکدیگر استوارتر می‌سازد و از این طریق نتایج ارزنده اجتماعی و معنوی برای کشور حاصل می‌گردد.

- توسعه و پیشرفت وسایل حمل و نقل (جاده‌ای و ریلی)؛

- استفاده از درآمد ناشی از سرمایه‌گذاری خارجی در استان (شهرک‌های صنعتی)؛

- توسعه راه‌ها و فرودگاه‌ها در استان؛

- ایجاد مؤسسات و مراکز حفظ و نگهداری آثار باستانی و تاریخی در استان؛

- توسعه مؤسسات دیگر وابسته به صنعت گردشگری؛

- به‌وجود آمدن جاذبه‌های مختلف گردشگری در استان.

راهکارها و پیشنهادات در توسعه گردشگری استان سمنان

- احیاء و توسعه همه جانبه قطب‌های گردشگری منطقه از نظر جاذبه‌های طبیعی، سیاحتی،

فرهنگی و تاریخی و آب‌درمانی؛

- بازسازی، بهسازی و کارآمد نمودن همراه با بهبود، کیفیت خدمات، مراکز و تأسیسات گردشگری استان؛
- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در احداث تأسیسات فرهنگی و ورزشی و مراکز اقامتی و پذیرایی در قطب‌های گردشگری منطقه از طریق حمایت‌های بخش دولتی؛
- فراهم آوردن موجبات لازم برای اقامتگاه‌ها و اردوگاه‌ها و استراحتگاه‌های بین راهی در مسیرهای اصلی گردشگری استان با همکاری سازمان‌های اجرایی ذیربط منطقه مانند: فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، راه و ترابری و فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور ایجاد تسهیلات سیر و سیاحت داخلی استان؛
- حمایت‌های مالی، فنی و اجرایی دولت و اعطای تسهیلات بانکی برای گردشگری؛
- ایجاد تسهیلات لازم درخصوص جذب گردشگران کشورهای همسایه مسلمان به تأکید بر گردشگران کشورهای آسیای میانه و پاکستان و سایر کشورهای اسلامی؛
- ایجاد نظام بهینه در امر برنامه‌ریزی در گردشگری استان از طریق فعال کردن شورای امور ایرانگردی و جهانگردی استان؛
- توجه مطالعات و تحقیقات علمی به منظور شناسایی جاذبه‌های گردشگری استان و زمینه‌های مطلوب سرمایه‌گذاری در قالب برنامه و طرح جامع صنعت گردشگری استان؛
- گسترش و تعمیق فرهنگ گردشگری در جامعه محلی به کمک رسانه‌های گروهی؛
- اولویت دادن به توسعه و ایجاد مراکز و تأسیسات ارزان قیمت گردشگری در محورها و قطب‌های اصلی گردشگری منطقه از قبیل اردوگاه‌ها و استراحتگاه‌های موقت جنگلی؛
- بهبود شرایط محیطی منطقه خاصه شهرها و قطب‌های گردشگری منطقه؛
- اولویت دادن به زیباسازی شهرها و مسیرهای گردشگری و استفاده از آداب و سنن و تکنولوژی ملی و معماری داخلی؛
- اولویت دادن به بهبود امور حمل و نقل و ترافیک شهری و بین شهری استان؛
- تدوین و اعمال استانداردهای مطلوب در مراکز و تأسیسات اقامتی و پذیرایی و سایر تسهیلات؛
- افزایش درآمدهای ارزی و ریالی استان؛

- برنامه‌ریزی جامع و طراحی مطلوب برای احداث مجتمع‌های گردشگری در نواحی پرجاذبه و مستعد استان؛
- احداث تأسیسات پذیرایی، متناسب با نیازهای گردشگری داخلی در مناطق جنگلی و خوش آب و هوای روستایی و نواحی آب‌های معدنی استان؛
- احداث فرهنگسرا برای برپایی جشنواره‌ها و مناسبت‌های ویژه سنتی و فرهنگی در شهرهای استان؛
- احداث نمایشگاه گل و گیاه در مناطق مستعد استان؛
- احداث نمایشگاه دائمی تولیدات صنایع دستی در استان؛
- افزایش امکانات اقامتی و احداث واحدهای پذیرایی و هتل‌ها و تأسیسات جهانگردی از قبیل اردوگاه‌ها و سکونتگاه‌های توریستی؛
- جمع‌آوری سرمایه‌های کوچک محلی با اعطای امتیازات ویژه از طریق سیستم بانکی استان در جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری؛
- بهبود سیستم‌های آب و فاضلاب در سطح استان برای تأمین آب آشامیدنی سالم و تصفیه برای مسافران در فصول مختلف سال؛
- ایجاد سیستم دفع زباله برای رفع آلودگی‌های بیش از حد محیط طبیعی و مخرب فضای زیبای شهر و ایجاد طرح‌هایی برای زیباسازی محله‌های شهرهای استان؛
- ایجاد و گسترش شبکه‌های تلفن تا رسیدن به استانداردهای مطلوب و تحت پوشش قرار دادن بیشتر نقاط به تلفن همراه؛
- گسترش وسیع کلیه امکانات ورزشی اعم از سالن‌های ورزشی و اسکی در کوهستان‌ها؛
- افزایش کمی و کیفی اقامتگاه‌ها و رستوران‌های بین‌راهی استان و کنترل دائمی و نظارت برای اجرای موازین بهداشتی؛
- ایجاد و احداث سالن‌های تئاتر در هر یک از شهرستان‌های استان برای امور فرهنگی و برگزاری مسابقات و جشنواره‌ها؛

- تأسیس دفاتر مسافرتی و ترمینال‌ها و آژانس‌های جهانگردی برای سیر و سیاحت و بازدید از مناطق تاریخی و زیارتی استان؛
- تبدیل فضای اطراف آبشارها و چشمه‌سارها به فضای تفریحی و استراحتگاهی؛
- ایجاد و تأسیس و تجهیز کوهستان‌ها از نقطه نظر پناهگاه و امکانات کوهنوردی؛
- ایجاد کلاس‌های آموزشی و توجیهی برای بالا بردن اطلاعات مردم منطقه پیرامون فواید جهانگردی و ارتقاء سطح فرهنگ آنها در برخورد بهتر با مسافران و جذب گردشگر؛
- گسترش تعداد مراکز بهداشتی، درمانی و درمانگاه‌هایی در سراسر استان؛
- تغییر و تعدیل بهای اقامت در تأسیسات اقامتی و هتل‌ها به تناسب فصول؛
- رفع ضعف تحقیقات و آموزش در صنعت توریسم ایران و انجام تبلیغات کافی در سطح بین‌المللی برای جذب گردشگر؛
- گنجاندن برنامه درازمدت توسعه گردشگری به‌عنوان بخشی از استراتژی جامع توسعه صادرات خدمات در دهه‌های آینده؛
- با رشد شرکت‌های داخلی فعال در خدمات گردشگری می‌توان درآمدهای ارزی بیشتری به کشور سرازیر کرد؛
- جلب سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری از سوی سرمایه‌گذاران خارجی و بخش خصوصی استان؛
- کمبود تأسیسات زیربنایی در صنعت گردشگری استان؛
- مشکلات مقررات گمرکی و قوانینی که برای ورود جهانگردان خارجی وجود دارد؛
- تغییر تصور ذهنی غلط خارجی‌ان نسبت به ایران. (۹۷/۵ درصد از جهانگردان تصورشان بعد از بازدید تغییر می‌کند)؛
- توسعه و تقویت برنامه‌های تبلیغاتی برای معرفی ایران اسلامی و جاذبه‌های طبیعی و تاریخی استان؛
- تهیه و پخش فیلم‌های تبلیغاتی در کشورهای خارجی در مورد اوضاع اجتماعی و وضعیت اقتصادی کشور و توزیع بروشور و پوستر در مورد جاذبه‌های گردشگری استان‌ها؛

- ارائه مقالات به روزنامه‌ها و مجلات خارجی به منظور معرفی مناطق گردشگری ایران و استان‌ها؛
- دایر کردن نمایشگاه‌های دائمی برای تبلیغات مناطق توریسم استان‌ها در ایران و جذب گردشگر؛
- فعال کردن نمایندگی‌های سیاسی خارجی در انجام تبلیغات جهانگردی؛
- برگزاری سمینارها و کنفرانس‌ها به منظور بررسی و معرفی شیوه‌های مؤثر در بازاریابی و تبلیغات گردشگری استان‌ها؛
- عدم سختگیری در زمینه ورود و خروج جهانگردان و توریسم به داخل و خارج کشور؛
- حمایت از هتلداران و تربیت مدیران در هتل‌های بزرگ؛
- جمع‌آوری اطلاعات و آمار از هتل‌ها و نقاط دیدنی استان؛
- تهیه شناسنامه توریستی استان و شهرستان‌ها؛
- نظارت بر هتل‌های داخل و بیرون شهر برای جلب رضایت مسافران؛
- معرفی مناسب آثار باستانی و فرهنگی استان به گردشگران؛
- شرکت فعال در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارج از کشور، از جمله سوئیس، دانمارک، فرانسه و معرفی جاذبه‌های گردشگری ایران به بهترین شکل ممکن؛
- دعوت از دست‌اندرکاران توریسم جهانی برای شناسایی جاذبه‌های مختلف گردشگری استان؛
- دعوت از مدیران آژانس‌ها و هتلداری برای مسافرت به نقاط دیدنی استان؛
- تأسیس وزارتخانه مستقل ایرانگردی و جهانگردی و هماهنگی بین وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها برای جذب گردشگر؛
- گسترش فرودگاه‌ها، ناوگان‌های هوایی و راه‌آهن در مناطق گردشگری استان؛
- هماهنگی و توسعه برنامه‌های تبلیغات جهانگردی به منظور خشی‌سازی تبلیغات نادرست بیگانگان؛
- استقرار راهنمایان آموزش‌دیده، خوش‌برخورد و ورزیده در امر گردشگری در ورودی شهرهای استان؛

- زیباسازی مراکز توریستی در طول جاده‌ها و مسیرهای گردشگری استان؛
- دایر نمودن فروشگاه‌های مجهز برای ارائه خدمات فروشی اعم از صنایع دستی و سوغات در مبادی ورودی و خروجی و مراکز شهری و روستایی؛
- استقرار پایگاه‌های خدمات‌رسانی، ایجاد تسهیلات مناسب جاده‌ها و ایجاد تعمیرگاه‌های سیار و ثابت در طول مسیرهای گردشگری؛
- احداث هتل‌ها و اردوگاه‌های توریستی در مبادی شهرها به منظور پذیرایی از توریست‌ها؛
- ایجاد کمپینگ‌های مناسب اقامتی در مراکز دیدنی، مراکز آب‌درمانی، مراکز تاریخی و باستانی و مراکز زیارتی و اماکن متبرکه؛
- بهینه‌سازی و ترمیم آثار تاریخی و میراث‌های فرهنگی استان؛
- ایجاد توره‌های سیاحتی، زیارتی و تفریحی در محدوده استان؛
- احداث و تجهیز فضاهای سبز و پارک‌ها در استان؛
- احداث پروژه توریستی در مناطق آبگرم معدنی و آبشارها و کوه‌ها و قله‌ها و غارها برای استراحت و تفریح در محدوده استان.

نتیجه

گردشگری فعالیت نسبتاً پیچیده‌ای است که چندین بخش جامعه و اقتصاد را دربرمی‌گیرد. این امر بدون برنامه‌ریزی ممکن است باعث ایجاد صدمات ناخواسته و غیرمنتظره‌ای شود، اکنون گردشگری فعالیت جدیدی در بسیاری از کشورها به‌شمار می‌رود.

گردشگری ابتدا باید در سطوح منطقه‌ای و ملی برنامه‌ریزی شود. در این سطوح، برنامه‌ریزی به سیاست‌های توسعه گردشگری، طرح‌های ساختاری، استانداردهای تسهیلات، عوامل سازمانی و تمام عناصر دیگر لازم برای توسعه و مدیریت گردشگری مربوط می‌شود. سپس در چارچوب برنامه‌ریزی ملی و منطقه‌ای می‌توان طرح‌های جامع و تفضیلی بیشتری برای جاذبه‌های گردشگری، تفریحگاه‌ها، توسعه گردشگری شهری و روستایی و سایر اشکال توسعه گردشگری تهیه کرد.

در صنعت گردشگری باید به برنامه‌ریزان بقبولانیم که این صنعت می‌تواند ما را به بهبود وضعیت اقتصادی نائل نماید تا عزم ملی برای حرکت فراهم آید. چون صنعت گردشگری به‌عنوان صنعت پاکیزه در جهان معروف است و هیچ‌گونه آلودگی صنایع را ندارد. کشور ما به‌دلیل وضعیت فرهنگی و مذهبی نمی‌تواند پذیرای فرهنگ‌های مختلف باشد. از نقطه نظرات مسئولان و برنامه‌ریزان برای توریستی نمودن استان استفاده کنیم تا جهانگرد بیشتری به استان برای گردش و سیاحت آمده و درآمد اقتصادی برای استان داشته باشد و با ارائه راه حل مناسب مشکلات استان برطرف شود و توریسم آشنایی بیشتری با نقاط و اماکن توریستی منطقه پیدا کند و مناطق بکر و دست‌نخورده استان شناسایی شود و به حفظ و نگهداری آثار تاریخی و مذهبی در استان بپردازیم.

منابع

- «عملکرد سازمان ایرانگردی و جهانگردی»، نشریه مجلس و پژوهش، شماره ۲۹، ۱۳۸۰.
- آئین‌نامه اجرایی قانون توسعه و صنعت ایرانگردی و جهانگردی، تهران، دبیرخانه شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی، ۱۳۷۷.
- اردکانیان، عباس و حبیبی، محمدرضا، درآمدی بر صنعت جهانگردی، انتشارات ارمغان، ۱۳۷۷.
- افشار (سیستانی)، ایرج، سیمای ایران، انتشارات آقا بیگ، چاپ اول، ۱۳۷۲.
- الوانی، سید مهدی، جهانگرد و توسعه، تهران، مرکز تحقیقات و مطالعات سیاحتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۱.
- آمارنامه استان سمنان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان، معاونت آمار و اطلاعات، ۱۳۸۰.
- امینی، امیر هوشنگ، جغرافیای توریستی ایران، تهران، مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات، ۱۳۶۷.
- تاج‌زاده نمین، ابوالفضل، «نگرش بر جهانگردی و مفاهیم آن»، فصلنامه مطالعات و مدیریت، شماره ۲۷ و ۲۸، ۱۳۷۹.
- توکلی مقدم، غلامحسین، وجه تسمیه شهرهای ایران، تهران نشر میعاد، ۱۳۷۵.
- جغرافیای استان سمنان، تهران، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۰.
- چارچوب نظری توسعه استان سمنان، سازمان برنامه و بودجه استان سمنان، ۱۳۶۸.
- رضوانی، علی اصغر، جغرافیا و صنعت توریسم، تهران، دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۶.
- رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد، برنامه‌ریزی توریسم در سطح ملی و منطقه‌ای، اصفهان، انتشارات جهاد دانشگاهی اصفهان، ۱۳۷۹.
- ضرغام، حمید و البرزی محمود، «کاربرد سیستم‌های اطلاعات مدیریت در ایرانگردی و جهانگردی»، فصلنامه مدیریت، شماره ۲۷ و ۲۸، ۱۳۷۹.

- طرح جامع مطالعات اجتماعی و اقتصادی استان سمنان، توریسم، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۵.
- لسترنج، گای، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۴.
- معرفت شیرازی، احمد، کوه‌ها و غارهای ایران، انتشارات محراب، ۱۳۶۷.
- منشی‌زاده، رحمت‌ا...، ۱۳۷۶.
- نظری، علی‌اصغر، جغرافیای جمعیت ایران، تهران، انتشارات گیتاشناسی، ۱۳۶۸.
- نوری، نظام‌الدین، جغرافیای اقتصادی ایران، دانشگاه مازندران، ۱۳۷۶.
- هتل و هتلداری، بنیاد مستضعفان و جانبازان، ۱۳۷۰.
- Hudmam, and Jacson, R. *Geography of Travel and Tourism*, Delmar Dublshers Inc., 1990.
- Vanetti, Maurizio, *Tourism, Destination Engelberg titilis*, Seminaire demarketing, 1998.
- Yovng, George, *Tourism Blesinger*, Blight.